

Criteria

Sector

- ☐ vmbo
- ☒ havo / vwo
- ☐ mbo
- ☒ ho

Thema

- ☐ Visie, beleid en kwaliteit
- ☐ LOB-leeromgeving
- ☐ LOB-programma
- ☒ Studiekeuze/ studiesucces
- ☐ Loopbaangesprek
- ☒ Doorstromen
- ☐ Arbeidsmarktinformatie
- ☐ LOB-documenten
- ☐ Ouderbetrokkenheid
- ☐ Professionalisering
- ☐ Samenwerking
- ☒ Kansengelijkheid

Jaartal

- ☐ > 2020
- ☒ 2015 - 2020
- ☐ < 2015

Soort publicatie

- ☒ Proefschrift
- ☐ Inaugurale rede/ lectorale rede
- ☐ Onderzoeksrapport
- ☐ Samenvatting onderzoeksrapport
- ☐ Artikel

ALGEMENE GEGEVENS

Titel	A Head Start into Higher Education. How students academically prepare and adjust for a successful transition into university
Auteurs	Sanne G. A. van Herpen (EUR, 2019).
Hyperlink volledig onderzoek	https://pure.eur.nl/ws/portalfiles/portal/46447885/Van-Herpen-2019-A-Head-Start-into-Higher-Education-Repub_an.pdf

SAMENVATTING

Samenvatting van het onderzoek

Dit proefschrift gaat over hoe studenten kunnen worden ondersteund om een succesvolle overstap te maken van het voortgezet onderwijs naar het hoger onderwijs (HO). Het aantal studenten dat start met studeren in het HO is wereldwijd de afgelopen decennia flink toegenomen. Hier in Nederland is in twintig jaar tijd het aantal HO-studenten verdubbeld: in 2016 startte 50.000 studenten met een bachelor opleiding aan een Nederlandse universiteit. Deze toegenomen deelname in het HO draagt bij aan economische groei en een betere concurrentiepositie, maar betekent echter niet dat ook meer studenten succesvol studeren in het HO. Eerdere onderzoeken wijzen uit dat de meeste studenten uitvallen in het eerste jaar van het HO (Barefoot, 2008; Gale & Parker, 2014; Harvey, Drew, & Smith, 2006; Tinto, 2012; Yorke et al., 1997).

In Nederland zet ongeveer 33 procent van de eerstejaarsstudenten de initieel gekozen opleiding niet voort in het tweede studiejaar (Inspectie van het Onderwijs, 2016; 2017). In andere landen zoals de Verenigde Staten, Australië en het Verenigd Koninkrijk stopt ongeveer 20 procent van de studenten na het eerste jaar met hun gekozen opleiding (Australian Government, 2015; Higher Education Funding Council for England, 2016; National Center for Education Statistics, 2015). Studenten ervaren verschillende uitdagingen als ze overstappen van het voortgezet onderwijs naar het HO, zoals het kiezen van de juiste opleiding, het opbouwen van een nieuw sociaal netwerk met medestudenten en docenten, het krijgen van vertrouwen in hun academische competenties en het leveren van de juiste inzet om te voldoen aan de eisen van de universiteit of hbo-instelling (Barefoot, 2008; Gale & Parker,

LOB ONDERZOEK

2014; Harvey et al., 2006; Tinto, 2012; Yorke et al., 1997). HO-instellingen willen hun eerstejaarsstudenten hierbij ondersteunen en bieden daarom verschillende soorten steun aan zoals studiekeuzevoorlichting, matchingsactiviteiten en overbruggingsprogramma's (Cabrera, Miner, & Milem, 2013; Hatch & Bohlig, 2016; Inkelas, Daver, Vogt, & Leonard, 2007; Keup, 2005; Porter & Swing, 2006). Er is echter meer onderzoek nodig om te beschrijven hoe de transitie naar het HO voor studenten verloopt en hoe in dit proces het studiesucces van studenten kan worden verhoogd (cf. Coertjens, Brahm, Trautwein, & Lindblom-Ylänne, 2017a; Pike, Hansen, & Lin, 2011; Porter & Swing, 2006; Sablan, 2014).

De focus van dit proefschrift is de transitie naar het HO. Deze transitie kan worden uitgelegd als een overgangperiode met belangrijke veranderingen in de onderwijsloopbaan van studenten (Gale & Parker, 2014). Studenten leren de nieuwe leeromgeving te begrijpen in verschillende stappen of fasen (Coertjens et al., 2017a; Nicholson, 1990; Torenbeek, 2011).

Tijdens de eerste transitiefase, de zogenoemde voorbereidingsfase (Nicholson, 1990), bereiden studenten zich voor op het HO. Ze voltooien hun eindexamens op het voortgezet onderwijs, oriënteren zich en kiezen uiteindelijk een studie aan een bepaalde instelling. Door een studie te kiezen, creëren studenten voor zichzelf een eerste referentiepunt of houvast voor de andere uitdagingen tijdens de overstap naar het HO zoals het opbouwen van een sociaal netwerk, het krijgen van zelfvertrouwen in hun academische competenties en het leveren van de juiste inzet. Het kiezen van de juiste studie is dus zeer belangrijk voor studenten, omdat het verband houdt met andere belangrijke uitdagingen in de overstap naar het HO.

Tijdens de tweede transitiefase, de kennismakingsfase, maken studenten voor het eerst kennis met de gekozen leeromgeving.

Deze kennismakingsfase wordt snel opgevolgd door de aanpassingsfase waarin studenten zich aanpassen aan of zich verder ontwikkelen als HO student. Tijdens deze aanpassingsfase vormt zich bij studenten een bepaalde mate van stabiliteit waarin zij (de eisen van) de leeromgeving begrijpen en er mee om kunnen gaan. Dit helpt hen bij het goed presteren.

Met andere woorden: in de laatste transitiefase, de zogenoemde stabilisatiefase, kunnen studenten het studeren zelfreguleren (Zimmerman, 1990a). De studies in dit proefschrift richten zich voornamelijk op de voorbereidings-, kennismakings- en aanpassingsfase in de transitie naar het HO.

In dit proefschrift bestuderen we drie uitdagingen waarmee studenten geconfronteerd worden tijdens de transitie en hun eerstejaarsstudiesucces kunnen beïnvloeden, te weten; 1) het kiezen van een studie, 2) het opbouwen van relaties met medestudenten en docenten en het ontwikkelen van een thuisgevoel op de universiteit, en 3) het reguleren van het geloof in eigen kunnen en studie-inzet. Het doel is om inzicht te krijgen in deze processen, zodat studenten beter kunnen worden

LOB ONDERZOEK

ondersteund tijdens de overstap van het voortgezet onderwijs naar de universiteit. Dit kan hun academisch succes in het eerste jaar op de universiteit verbeteren.

In deze samenvatting presenteren we eerst de gebruikte onderzoeksmethoden. Vervolgens bespreken we de belangrijkste resultaten per uitdaging, en de implicaties hiervan voor de onderwijspraktijk. Tot slot volgt een conclusie.

Onderzoeksmethoden In dit proefschrift worden vier studies beschreven. De volgende concepten zijn onderzocht: het geloof in eigen kunnen (in het Engels: academic self-efficacy belief), studie-inzet (in het Engels: effort for learning), student-docent interactie en student-medestudent interactie (in het Engels: student-faculty interaction / student-peer interaction), thuisvoelen (in het Engels: sense of belonging), en de studieprestaties van eerstejaarsstudenten (i.e. cijfers behaald in het eerste jaar, gemiddeld behaald cijfer in het eerste jaar en geslaagd of gezakt voor het eerste jaar). Er zijn verschillende kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden gebruikt, wat een genuanceerd en verdiepend beeld over de transitie naar het HO oplevert.

In de eerste studie (Hoofdstuk 2) zijn kwantitatieve vragenlijstdata gebruikt gericht op studiekeuzemotieven van studenten, hun studie-inzet op het vwo, hun geloof in eigen kunnen om goed te presteren op de universiteit en hun studieprestaties in het eerste jaar op de universiteit. Deze data zijn verzameld via de Instroommonitor (de voorloper van de huidige Studiekeuzecheck-vragenlijst) van de Erasmus Universiteit Rotterdam en via de universitaire studentadministratie. Studenten vulden de vragenlijst vrijwillig in tijdens hun aanmelding voor de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) en verstrekten hun studentnummer zodat studieresultaten konden worden gekoppeld aan de vragenlijstdata. Aan de hand van longitudinale interviewdata van 'voor en na de poort', is in de tweede studie (Hoofdstuk 3) bestudeerd hoe de prestaties, studie-inzet en het geloof in eigen kunnen zich ontwikkelen bij eerstejaarsstudenten. Studenten zijn drie maanden voor het vwo-eindexamen geïnterviewd over hun studiekeuzegedrag en leergedrag, en dezelfde studenten zijn nogmaals geïnterviewd over dezelfde onderwerpen drie maanden na de start op een Nederlandse universiteit. Op basis van waargenomen veranderingen binnen individuele personen over tijd konden verschillende studentprofielen worden beschreven.

Voor de vierde en vijfde studie (Hoofdstuk 4 en 5) is een quasi-experimenteel onderzoeksproject uitgevoerd met eerstejaarsstudenten van de Erasmus School of Law. In deze studies zijn de effecten van een pre-academic programme (i.e. een transitieinterventie) onderzocht op enerzijds interactiegedrag, thuisvoelen en studieprestaties van de studenten (Hoofdstuk 4). Anderzijds zijn de effecten van het pre-academic programme op het geloof in eigen kunnen, studie-inzet en studieprestaties van de studenten bestudeerd (Hoofdstuk 5). Tijdens aanmelding voor de voltijds eerstejaars bacheloropleiding Nederlands Recht, Financieel Recht of Criminologie konden studenten

LOB ONDERZOEK

zich vrijwillig aanmelden om deel te nemen aan het pre-academic programme. Degenen die deelnamen (experimentele groep) zijn vergeleken met studenten die niet deelnamen (controlegroep). De interventie vond plaats twee weken voordat de studenten hun eerste jaar op de universiteit begonnen. Alle studenten vulden een vragenlijst in tijdens aanmelding voor de EUR (i.e. de pre-test) en aan het einde van het eerste onderwijsblok op de universiteit (i.e. de post-test) en verleenden toestemming om hun studieprestatiegegevens te koppelen aan de door hen ingevulde vragenlijstgegevens.

Samenvatting van de resultaten

Voorbereiden op een succesvolle transitie: de rol van studiekeuzemotieven

Studiekeuzemotieven verwijzen in dit proefschrift naar redenen van studenten om te gaan studeren aan een universiteit. In Hoofdstuk 2 zijn zes motieven onderscheiden: carrièreperspectief, persoonlijke ontwikkeling, conformeren aan sociale verwachtingen, aantrekkelijkheid van de universitaire instelling, aanbevolen door anderen, en locatie. Vervolgens is onderzocht in hoeverre deze studiekeuzemotieven gerelateerd zijn aan de studieprestaties van studenten in het eerste jaar op de universiteit. Onze resultaten toonden aan dat de studiekeuzemotieven van eerstejaarsstudenten (gemeten voor de poort, i.e. voordat ze daadwerkelijk studeren aan een universiteit) niet voorspelden hoe goed ze presteerden op de universiteit. In andere woorden: aspecten die studenten bij aanmelding voor een studie van belang achten zoals bijvoorbeeld persoonlijke ontwikkeling, voorspellen niet hoe goed zij zullen presteren in het eerste jaar. Eerdere onderzoeken (Guay & Vallerand, 1996; Guiffreda, Lynch, Wall, & Abel, 2013; Vallerand, Fortier, & Guay, 1997) vonden wel een significant verband tussen studiekeuzemotieven en studiesucces, maar deze onderzoeken maten de studiekeuzemotieven op het moment dat studenten al studeerden aan de betreffende universiteit en niet voor de start in het HO zoals wij hebben gedaan. Een studie van Kember, Hong and Ho (2008) toonde aan dat de studiekeuzemotieven van studenten veranderen over de tijd en worden bepaald door bijvoorbeeld hoe studenten hun studie ervaren. Men zou daarom kunnen concluderen dat de motivatie van studenten om met een studie te starten van beperkte waarde is voor HO-beleid gericht op verhoging van het eerstejaars studierendement. Vooral tijdens de overgang naar het HO zouden de redenen van studenten om naar de universiteit te gaan kunnen veranderen als gevolg van de vele nieuwe ervaringen die zij opdoen in deze periode. Het Nederlandse beleidsdoel van "de juiste student op de juiste plaats" is gericht op het verhogen van het eerstejaarsstudierendement (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2015, blz. 3) en suggereert dat de motivatie van studenten om te studeren aan de universiteit op de juiste manier moeten worden gecultiveerd voordat studenten zich inschrijven aan de universiteit. Aangemelde studenten hebben op basis van dit beleid wettelijk recht op een zogeheten matchingsactiviteit zodat een optimale fit kan worden bereikt tussen de capaciteiten, motivatie, interesses van studenten en

de gekozen opleiding. Omgekeerd verplichten veel HO-instellingen aangemelde studenten om deel te nemen aan de matchingsprocedure en adviseren zij studenten of hun capaciteiten, motivatie en verwachtingen overeenkomen met de gekozen opleiding. Bevindingen over deze matchingprocedures tonen zwak bewijs voor het verbeteren van het eerstejaarsstudiesucces (Bronkhorst, 2015; Nooij, Warps, Muskens, Kurver, & van den Broek, 2017). Toch zijn betrokkenen van de matchingprocedures van mening dat het studenten helpt gemakkelijker de transitie naar de universiteit te maken (Nooij et al., 2017). Verder onderzoek is daarom nodig om te verduidelijken hoe matchingsprocedures, inclusief de toegepaste concepten in die procedures zoals studiekeuzemotieven, gerelateerd zijn aan eerstejaarsstudiesucces.

Studenten ondersteunen bij het opbouwen van nieuwe relaties

In dit proefschrift is een studie beschreven die als één van de weinigen een quasi-experimenteel onderzoeksdesign heeft gebruikt om te onderzoeken of de kwaliteit van interacties tussen studenten en docenten, en de kwaliteit van interactie tussen studenten onderling kan worden verbeterd met een pre-academic programme (i.e. een transitie-interventie) uitgevoerd voordat studenten daadwerkelijk starten in het HO (Hoofdstuk 4). Eerdere studies hebben het belang aangetoond van interacties tussen studenten en docenten voor leren en presteren (Schneider & Preckel, 2017) en van het positieve effect van transitieprogramma's op studiesucces (bijvoorbeeld e.g. Cabrera et al., 2013; Porter & Swing, 2006). Onze bevindingen tonen aan dat studenten die deelnamen aan het pre-academic programme meer constructieve communicatie met docenten over studie-gerelateerde zaken rapporteerden, en pro-actiever medestudenten voor studie-gerelateerde samenwerking en voor informele interactie benaderden dan studenten die niet deelnamen aan de interventie. Deze resultaten bevestigen daarmee eerdere onderzoeksbevindingen dat transitieprogramma's de interactie tussen studenten en leeftijdsgenoten en tussen studenten en docenten kunnen verbeteren (bijvoorbeeld Ackermann, 1991; Walpole et al., 2008). Onze bevindingen suggereren dat de overgang naar HO kan worden vergemakkelijkt voor studenten, i.e. dat hun studieprestaties in het eerste jaar verbeteren, door een momentum te bieden om te leren en te oefenen hoe constructief om te gaan met anderen in de academische wereld vóór het begin van de academische studie. Oefenen tijdens een pre-academisch programma lijkt het vertrouwen van studenten te ondersteunen om docenten te benaderen met vragen over cursusinhoud en om inzichten tijdens (werk)colleges te bespreken. Deze interacties dragen bij aan hun academische prestaties in het eerste jaar op de universiteit.

Overstappen naar de universiteit: de rol van het geloof in eigen kunnen.

Omdat 'het geloof in eigen kunnen' van studenten wordt gezien als een van de belangrijkste voorspellers van studiesucces in het HO (bijv. Hattie, 2009; Honicke & Broadbent, 2016; Richardson, Abraham, & Bond, 2012), onderzochten we dit concept in de transitie naar het HO in verschillende

LOB ONDERZOEK

hoofdstukken van dit proefschrift. Het geloof in eigen kunnen verwijst naar het geloof en het vertrouwen van studenten in zichzelf om goed te presteren in het eerste jaar op de universiteit (Bandura, 1997). De resultaten uit Hoofdstuk 2 laten zien dat het vertrouwen van vwo 6-ers in hun eigen academische capaciteiten niet voorspelt hoe goed deze studenten daadwerkelijk presteren in het eerste jaar op de universiteit. Met andere woorden, geloof in eigen kunnen gemeten voor de poort van de universiteit lijkt het studiesucces na de poort, in het eerste jaar, niet te voorspellen. Het kwalitatieve onderzoek zoals gepresenteerd in Hoofdstuk 3 laat zien dat studenten zich aanvankelijk zeker voelen over dat ze goed zullen presteren op de universiteit gebaseerd op hun vwo-prestaties. Bij het starten op de universiteit blijft hun geloof in eigen kunnen positief, maar wanneer studenten slechte resultaten behalen, neemt hun geloof in eigen kunnen af. Daarnaast stelden we in hoofdstuk 5 vast dat het pre-academic programme niet kon tegenhouden dat het geloof in eigen kunnen van studenten daalde in de eerste periode op de universiteit. Tevens constateerden we in hoofdstuk 5, in tegenstelling tot wat eerder onderzoek aantoonde (Richardson et al., 2012; Robbins et al., 2004; van Rooij, Jansen, & van der Grift, 2017), dat het geloof in eigen kunnen in die eerste periode geen invloed had op de studieprestaties in het eerste jaar. De niet-eenduidige resultaten in dit proefschrift zouden kunnen worden verklaard door het tijdstip waarop het geloof in eigen kunnen en de studieprestaties zijn gemeten (Schunk & Pajares, 2009). De studenten in hoofdstuk 3 rapporteerden hun geloof in eigen kunnen nádat ze hun eerste tentamens hadden gemaakt en de uitslag daarvan wisten, terwijl de studenten in Hoofdstuk 2 en 5 hun geloof in eigen kunnen rapporteerden vóórat ze hun eerste tentamens maakten. Misschien konden de studenten in Hoofdstuk 2 en 5 hun eigen vertrouwen in academisch presteren nog niet goed inschatten (vergelijk Bandura, 1997; Honicke & Broadbent, 2016), wat de gevonden niet-significante relatie met eerstejaars studieprestaties verklaart. Onze resultaten laten verder zien dat het geloof in eigen kunnen van studenten gerelateerd is aan hun inzet om te studeren (zie ook Jung, Zhou, & Lee, 2017; Kassab, Al-Shafei, Salem, & Otoom, 2015; Komarraju & Nadler, 2013). In hoofdstuk 5 hebben we een positieve relatie gevonden; hoe meer geloof in eigen kunnen, hoe meer studie-inzet een student rapporteerde. De resultaten in hoofdstuk 3 onthullen een meer complexe relatie tussen geloof in eigen kunnen en studie-inzet, beïnvloedt door de studieprestaties. Bijvoorbeeld studenten die weinig studie-inzet rapporteerden en relatief lage maar voldoende cijfers aan de universiteit behaalden, beschreven een toename van hun geloof in eigen kunnen. In andere woorden: met weinig inzet vakken halen verhoogde het academisch zelfvertrouwen van deze studenten. Daarentegen waren er ook studenten die een substantiële toename in studie-inzet rapporteerden en toch lage cijfers behaalden. Zij vermeldden een substantiële afname van hun geloof in eigen kunnen. Deze resultaten suggereren dat het concept geloof in eigen kunnen tijdens de overstap naar het HO mogelijk meer als een uitkomst van een effectieve transitie naar het HO kan worden beschouwd dan als een voorspeller van hoe goed studenten zullen overstappen, dat wil zeggen, gaan presteren in het HO.

LOB ONDERZOEK

De resultaten in dit proefschrift laten zien dat studie-inzet een cruciale rol speelt in de overstap van de middelbare school naar de universiteit. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat er gemiddeld gezien een positieve relatie bestaat tussen de inspanningen van studenten om te leren en academische prestaties aan de universiteit (bijvoorbeeld Honicke & Broadbent, 2016); hoe meer studie-inzet, hoe hoger de studieprestaties. Onze resultaten laten zien dat studenten in het eerste trimester op de universiteit verschillende mate van studie-inzet vertoonden. Een substantiële groep studenten vertoonden bijvoorbeeld langdurig beperkte studie-inzet, maar behaalden nochtans voldoende (Hoofdstuk 3, zie het studentprofiel Passive Gliders). Met andere woorden, onze bevindingen onthullen dat de relatie tussen studie-inzet en studieprestaties tenminste tijdens de overgang naar het HO minder positief zou kunnen zijn dan tot nu toe is aangenomen. Een recente studie van Coertjens, Donche, de Maeyer, van Daal en van Petegem (2017b) toonde aan dat, tijdens de transitie van het middelbaar onderwijs naar het HO, studenten meer gebruik maken van leerstrategieën zoals analyseren, kritisch verwerken, relateren en structureren, waarvan is aangetoond dat deze strategieën positief samenhangen met studieprestaties (zie Coertjens et al., 2017b). Dit zou kunnen verklaren waarom studenten met langdurig lage studie-inzet tijdens de transitie toch voldoende halen: de kwaliteit van hun inzet is mogelijk wel veranderd op basis van de eisen die worden gesteld om het eerste jaar op de universiteit te halen. Verder onderzoek zou moeten worden uitgevoerd om de verbanden te onderzoeken tussen de mate van studie-inzet, de kwaliteit van de studie-inzet (dat wil zeggen leerstrategieën), de academische prestaties en kenmerken van de leeromgeving om te verduidelijken wanneer de transitie naar het HO als succesvol kan worden beschouwd. Onze bevindingen suggereren daarnaast dat de studie-inzet kan veranderen tijdens de transitie. In de resultaten van hoofdstuk 3 en in een eerdere studie van Hockings, Thomas, Ottoway en Jones (2018) lijken studenten tijdens de overstap vast te houden aan hun oude leergewoonten. Maar zoals blijkt uit de resultaten in Hoofdstuk 5, kunnen studenten hun oude gewoonte ten aanzien van hun studie-inzet ook loslaten en een nieuwe mate van studie-inzet ontwikkelen. Anders gezegd, het lijkt mogelijk om de studie-inzet te resetten vlak voor de start van de opleiding middels een pre-academic programme, wat de overgang naar het HO zou kunnen vergemakkelijken.

Toekomstig onderzoek zou kunnen bestuderen of die verandering in inzet te danken is aan het feit dat studenten die het pre-academic programme hadden gevolgd beter contact hadden met docenten en/of medestudenten, en wat voor invloed dit heeft op hun studieprestaties. Verder dragen onze resultaten bij aan de kennis over studie-inzet (zie bijvoorbeeld Credé & Phillips, 2011; Richardson et al., 2012; Robbins et al., 2006; Schneider & Preckel, 2017) doordat we hebben vastgesteld dat de mate van studie-inzet van studenten tijdens de middelbare school van invloed is op de mate van studie-inzet tijdens de eerste cursus aan de universiteit (Hoofdstuk 3 en 5) en op hoe goed studenten

LOB ONDERZOEK

presteren tijdens het eerste jaar op de universiteit (Hoofdstuk 2). Anders gezegd, de mate van studie-inzet die studenten tijdens het laatste jaar op de middelbare school vertonen, lijkt een belangrijke indicatie te zijn voor hoe succesvol ze de overstap naar de universiteit zullen maken. De resultaten in Hoofdstuk 3 suggereren bijvoorbeeld dat een beperkte studie-inzet van studenten tijdens de transitie (dus zowel in het laatste jaar op het vwo als in het eerste trimester op de universiteit) de kans op academisch falen vergroot (zie het gevonden studentprofiel Passive Low Performers). En het vastgestelde studentprofiel Active Gliders laat zien dat studenten die zich tijdens de transitie continu met voldoende mate inzetten voor hun studie hun kansen op academisch succes in het eerste jaar op de universiteit vergroten. Daarentegen profileerde een klein groepje studenten zich als Negative Strugglers in hoofdstuk 3: zij rapporteerden dat ze naar hun idee zich voldoende inzetten of zelfs meer aan het studeren waren dan op het vwo, maar zij behaalden beduidend lagere of zelf te lage cijfers op de universiteit en verloren daarmee een substantieel vertrouwen in hun academische competenties. Ook vonden we in hoofdstuk 5 een significant positief verband tussen inzet op het vwo en inzet op de universiteit, maar de inzet op de universiteit hield verder geen verband met de studieprestaties op de universiteit. Op basis van deze resultaten uit de diverse hoofdstukken concluderen we dat het verband tussen inzet op het vwo en studiesucces aan de universiteit mogelijk bestaat voor specifieke groepen studenten. Toekomstig onderzoek zou de relaties tussen studie-inzet op het vwo, studie-inzet op de universiteit en studieprestaties echter verder moeten bestuderen. Studenten die bijvoorbeeld weinig inzet tonen op de middelbare school, en weinig inzet blijven vertonen op de universiteit, zouden bijvoorbeeld een minder succesvolle overstap naar het HO kunnen ervaren. Ook zou toekomstig onderzoek kunnen bestuderen waarom studenten die geen moeite (hoefden te) doen op de middelbare school, nog steeds weinig inzet tonen op de universiteit. Het kan een bewuste keuze zijn, maar ook een onbewuste incompetentie in het niet weten hoe te leren. Vooral de laatste reden biedt mogelijkheden voor ondersteuning aan studenten voor een succesvolle overstap naar het HO.

Implicaties voor de onderwijspraktijk

De bevindingen gepresenteerd in dit proefschrift hebben verschillende praktische implicaties voor het ondersteunen van studenten tijdens de overstap naar de universiteit. Hieronder geven we vier suggesties voor beleidsmakers, docenten en onderzoekers in het VO en HO die betrokken zijn bij verbeteren van het studiesucces van eerstejaarsstudenten. De suggesties hebben betrekking op de verschillende transitiefasen te weten, voorbereiden, kennismaken, aanpassen en stabiliseren.

De cruciale rol van studie-inzet

Dit proefschrift laat zien dat studenten die zich inspannen voor hun school tijdens de voorbereidingsfase (dat wil zeggen tijdens de middelbare school), tijdens de aanpassingsfase meer

LOB ONDERZOEK

studie-inzet tonen, zich gemakkelijker aanpassen en hogere academische resultaten behalen in het eerste jaar op de universiteit. Middelbare scholen en hoger onderwijsinstellingen zouden daarom het belang van jezelf inzetten voor leren onder leerlingen en studenten moeten bevorderen. In het laatste jaar van de middelbare school ligt de nadruk vooral op het halen van de examens, wat betekent dat leren in het laatste jaar voor sommige leerlingen saai en repetitief is. Bovendien gaan sommige leerlingen relatief gemakkelijk door de middelbare school, een situatie die het belang van het tonen van inzet om te leren kan ondermijnen. In alle gevallen stellen we voor dat middelbare scholen hun leerlingen uitdagen en stimuleren om inzet te tonen voor leren. Bij voorkeur krijgen leerlingen het inzicht dat het tonen van inzet om iets onder de knie te krijgen een positieve eigenschap is, en dat jezelf inspannen om iets te leren een indicatie is dat je leert en groeit (in plaats van dat jezelf inspannen een indicatie is dat je niet slim genoeg bent) (Dweck, 2006). Voor hoger onderwijsinstellingen lijkt het opportuun om te interveniëren op de studie-inzet van studenten gedurende het einde van de voorbereidingsfase / de start van de kennismakingsfase. Onze interventie vond plaats twee weken voordat studenten op de universiteit begonnen. In vier dagen lijkt de standaardmanier om inspanning voor leren te tonen gereset te zijn bij studenten die hebben deelgenomen aan de interventie. Studenten kunnen effectiever starten in het HO wanneer hen wordt gevraagd te reflecteren op hun redenen om naar de universiteit te gaan, op hoe zij hun academische capaciteiten en prestaties tot nu toe hebben ervaren en door hen te vragen een persoonlijke verklaring te schrijven over wie zij willen zijn vanaf nu als HO-student.

Stimuleer constructieve interactie met medestudenten en docenten

Eerder onderzoek heeft overtuigend aangetoond dat contact met docenten en medestudenten bijdraagt aan het academisch succes van studenten (bijvoorbeeld Brouwer, Jansen, Flache, & Hofman, 2016; Schneider & Preckel, 2017). Dit proefschrift voegt daaraan toe dat constructieve interactie met docenten en medestudenten kan worden bevorderd middels een interventie aan het einde van de voorbereidingsfase / start van de kennismakingsfase, waardoor studenten een vliegende start maken op de universiteit. Hoger onderwijsinstellingen kunnen een interventie overwegen om studenten bewust te maken dat de kwaliteit van hun interactie met anderen en daarmee hun prestaties op de universiteit worden beïnvloed door hun eigen persoonlijke percepties op situaties (Erhard, Jensen, & Granger, 2012; Walton & Brady, 2017; Zaffron & Logan, 2009). Dit bewustzijn kan mogelijke vooroordelen jegens andere studenten en docenten verminderen en kan het vermogen van studenten vergroten om constructief contact te leggen met belangrijke anderen in de academische leeromgeving, om hulp te zoeken en om zowel studie-gerelateerde als persoonlijke zaken te durven bespreken met medestudenten en docenten. Deze interventie kan worden uitgevoerd voordat studenten op de universiteit beginnen om de overgang naar het HO te vergemakkelijken, vergelijkbaar met het pre-academic programme zoals uitgevoerd aan de Erasmus

LOB ONDERZOEK

Universiteit Rotterdam in 2013 (zie Hoofdstuk 4 en 5). De impact van meer constructief contact met medestudenten en docenten zou mogelijk ook kunnen worden vergroot als docenten en staf van een opleiding meer betrokken zouden zijn bij een dergelijke interventie. De interventie zou bijvoorbeeld kunnen worden geïntegreerd in het onderwijs en de eindtermen van een opleiding. Het mes van de interventie snijdt dan aan twee kanten; studenten verbeteren hun netwerkcontacten en studieprestaties, en docenten profiteren door meer bewust te zijn van hoe zij de onderwijscontext en de studenten waarnemen, hoe zij omgaan met studenten, en hun invloed op de academische prestaties van studenten.

Geef studenten regelmatig (formatieve) feedback ter ondersteuning van hun geloof in eigen kunnen en studie-inzet

In dit proefschrift bleek dat het geloof in eigen kunnen van studenten tijdens de overstap naar de universiteit te dalen als studenten geen feedback op hun prestaties ontvangen. Als studenten wel feedback ontvingen, bijvoorbeeld in de vorm van cijfers, dan ondersteunde of verbeterde een positief cijfer het geloof in eigen kunnen bij studenten, terwijl een negatief cijfer het geloof in eigen kunnen verminderde. Samen laten deze resultaten het belang zien van feedback tijdens de kennismakings- en aanpassingsfase in de transitie naar het HO. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat feedback een grote invloed heeft op hoe studenten leren en presteren (bijvoorbeeld Hattie & Timperley, 2007). Docenten in het HO zouden daarom moeten overwegen om in elke cursus regelmatig (formatieve) feedback aan hun eerstejaarsstudenten te geven. Met andere woorden: verbeter het contact als docent met je studenten, geef ze niet alleen een cijfer aan het einde van de cursus, of pas aan het eind van een trimester of semester. Feedback geeft studenten de beste indicatie van wat voor soort inspanning effectief is, wat hun vertrouwen in hun eigen capaciteiten kan vergroten om goed te presteren op de universiteit, wat op zijn beurt hun inzet voor leren en prestaties stimuleert (Schunk & Pajares, 2009).

Vorbereiden op een succesvolle overstap naar hoger onderwijs

De resultaten uit Hoofdstuk 2 naar vroege voorspellers van eerstejaarsstudiesucces toonden geen verband aan tussen de studiekeuzemotieven van studenten ten tijde van de voorbereidingsfase en hun latere studieprestaties in het eerste jaar op de universiteit. Het huidige Nederlandse onderwijsbeleid en de daarbij horende praktijken binnen hoger onderwijsinstellingen (zoals de matchingsactiviteiten) zijn echter deels gebaseerd op het idee dat studenten met de "juiste" motivatie beter presteren in het HO (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2015, p.2). Onze resultaten vragen om meer diepgaand onderzoek naar de toegepaste selectie- en matchingsprocedures om goed onderbouwd beleid te voeren en effectieve activiteiten uit te voeren voor het verhogen van het (eerstejaars) studierendement. Want als motivatie voor de poort geen

LOB ONDERZOEK

relevante voorspeller is van studiesucces in het HO, hoe zou de overstap naar het HO dan wel kunnen worden ondersteund aan studenten? Kijkend naar het significante effect van de door ons ontwikkelde pre-academic programme-interventie op de interactievaardigheden van studenten, zou het mogelijk effectiever kunnen zijn om te investeren in het ondersteunen van dit soort vaardigheden bij aankomende studenten dan te focussen op hun studiemotivatie. De studiemotivatie van studenten lijkt het best te kunnen worden bevorderd tijdens de aanpassingsfase wanneer studenten daadwerkelijk studeren aan de universiteit (zie bijvoorbeeld Guay & Vallerand, 1996; Guiffrida et al., 2013; Kennett, Reed, & Stuart, 2013; Vallerand et al., 1997).

TRANSFER

Wat kun je uit het onderzoek meenemen naar de LOB-praktijk?

Gezien de uitdagende overstap van de middelbare school naar de universiteit is in dit proefschrift bestudeerd hoe studenten kunnen worden gesteund om academisch succesvol te zijn in het eerste jaar op de universiteit. Een belangrijk resultaat is dat de overgang van voortgezet onderwijs naar universiteit op verschillende manieren door studenten wordt ervaren. Studenten konden worden geprofileerd als Active Gliders, Passive Gliders, Passive Low Performers en Negative Strugglers, op basis van hun inzet om te leren, geloof in eigen kunnen en behaalde prestaties.

Deze profielen geven aan dat ondersteuning op maat tijdens de transitie mogelijk het meest effectief is om het studiesucces van eerstejaarsstudenten te verbeteren. Daarnaast laat dit proefschrift zien dat de studie-inzet van studenten een belangrijke rol speelt tijdens de overstap naar de universiteit. *De mate van inzet op de middelbare school bepaalt in welke mate studenten zich inzetten tijdens de eerste maanden op de universiteit. De studie-inzet lijkt te kunnen worden beïnvloed met een pre-academic programme interventie dat erop is gericht studenten een vliegende start te geven aan de universiteit. Verder kan het pre-academic programme de kwaliteit van het contact dat studenten hebben met medestudenten en docenten verbeteren en hun studieprestaties verhogen.* Tot slot geven de resultaten in dit proefschrift aan dat studenten verschillende redenen hebben om naar de universiteit te gaan (zoals loopbaanperspectief of voor persoonlijke ontwikkeling), maar dat deze redenen in het eerste jaar geen invloed lijken te hebben op hun academische succes. De onderwijspraktijk dient hier rekening mee te houden bij het ondersteunen van het studiekeuzep proces van aanstaande studenten.